

T

devour

that

from

I

breathable

I

I

with

But

on

hugging

i

dripped

from

cannot

the

cracks,

cannot

an

the

the

the

cracks,

catch

hunt

cannot

empty

wind

one

dens

KIRJA,

joka yritti olla kirja

of

time

hearts

cuts.

life,

wind.

what

bear

bag

dances

on

catches

it

it

Mirka Sulander

KIRJA,
joka yritti olla kirja

Mirka Sulander

Bachelor Thesis in Fine Art,
Novia University of Applied Sciences
Jakobstad, Finland, 2016

Supervisors: Albert Braun,
Brian Hindmarch, Göran Torrkulla
Examinators: Ulrika Ferm, Jimmy Pulli

NOVIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sisällysluettelo

TIIVISTELMA	
Abstrakt <i>Summary</i>	5
FRAGMENTOITUNUT, sirpaleinen maailma	6
KIELELLINEN luokittelu ja <i>lokeroiminen</i>	8
Luokittelemisen <i>ja arvottamisen vaikutus</i>	
IHMISEEN	10
<i>Luokittelemisen ja arvottamisen</i> vaikutus, TAITEESEEN	14
<i>Luokittelemisen ja</i> arvottamisen vaikutuksesta	
LUOVUUS	
RAJOITTUU	17
<i>Luokittelemisen ja</i> arvottamisen vaikutuksesta TIETO	
RAJOITTUU	19
TAITEELLISEN ja TIETEELLISEN ajattelumallin eroja	21
Oma taiteeni KOKONAISUUTENA	22
<i>Opinnäytetyöni: KIRJA, JOKA YRITTI OLLA KIRJA</i> <i>-Teema ja rajaus</i>	26
SANAN eri puolet kirjoitetussa tekstissä	30
Sana	35
ja KUVA	35
SANA ja musiikki	37
Loppusanat	38
Lähdeluettelo	40

Opinnäytetyössäni *Kirja, joka yritti olla kirja* tutkin kuvataiteen ja tekstin sekä musiikin keinoin taidetta eheyttävänä elementtinä nyky-yhteiskunnan fragmentoituneeksi ja sirpaleiseksi koetussa maailmassa. Alkuisäyksenä tutkimukselleni on havaintoni nykymaailman lokeroitumisesta ja fragmentoitumisesta kokonaisvaltaisesta tai monimuotoisesta hajanaiseksi, mikä ulottuu mielestäni nykyihmisen sisäisyyteen asti. Olen huomannut tämän piirteen myös itsessäni sekä eri taiteenlajien lokeroitumisena omiksi erillisiksi saarekkeiksi.

Pohdin opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa ensin fragmentoitumisen käsitettä sinänsä tukeutuen mm. Karl Marxin näkemykseen vieraantumisesta; ja sitten tutkin kriittisesti eri taiteenlajeja erillisinä kokonaisuuksina. Opinnäytetyöni taiteellisessa osiossa etsin harmonista kokonaisuutta, jossa kuva, teksti ja musiikki ovat hierarkkisesti tasavertaisia ja täydentävät toisiaan. Tällöin kuva ei ole enää pelkkää kuvitusta tai visuaalista tekstin täydennystä. Kuvaan kätkeytyy mielikuvia ja tarinoita, tekstien kuvallinen puoli korostuu ja musiikki täydentää kuvaa ja tekstiä sekä päinvastoin.

I mitt examensarbete *Boken som försökte vara en bok* försöker jag med hjälp av bildkonst, musik och text förklara hur konsten kan vara en avgörande faktor för att förstå helheter och på så sätt vara en förenande faktor i det moderna samhället som är upplevt som splittrat och fragmentiserat. Impulsen för den här studien är min uppfattning om uppdelningen och fragmenteringen av den moderna världen, som sträcker sig fram till den mänskliga inre fokus. Jag har märkt detta drag hos mig själv och också i uppdelningen av de olika konstformer till sina egna separata institutioner.

Först, i examensarbetets skriftliga del, forskar jag själva begreppet fragmenteringen, till exempel med hjälp av Karl Marxs teori om alienation; och sedan studerar jag kritiskt olika konstformer som separata enheter. Slutligen, i examensarbetets konstnärliga och praktiska del, söker jag en harmonisk helhet, i vilken bild, text och musik skulle vara hierarkiskt likvärdiga och komplettera varandra.

In my thesis *The book that tried to be a book* I research, with help of visual arts, music and text, how art can bring us into realization of the whole and thus be an integrative factor in our modern society that is experienced as fragmented and shattered. The impetus for the study is my realization of the division and fragmentation of the modern world, which extends to the human inner focus. I have noticed this trait in myself and also in the division of the different art forms into their own separate institutions.

Firstly, in my thesis, I research the very concept of fragmentation for example by analysing Karl Marx's thoughts on alienation; and then I study critically the different art genres as their own separate entities. Finally, in the practical and artistic part of my thesis, I search for a harmonic whole where picture, text and music would be equal in hierarchy and completing one another.

TIIVISTELMÄ **Abstrakt** *Summary*

FRAGMENTOITUNUT, sirpaleinen *maailma*

Elämme jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristömme ja aikamme kanssa. Toisaalta imemme vaikutteita siitä, miten meidät nähdään, ja miten me näemme, ja toisaalta muokkaamme ympäristöämme. Tämä muokkaaminen voi olla alitajuisia, emmekä aina usko itsellämme olevan minkäänlaista vaikutusvaltaa asioihin.

Lopputyöni lähtökohta on fragmentteiksi, pieniksi osiksi koettu maailma, hajaannus, jossa kokonaisuutta ei enää erota. Fragmenttisuus nykymaailmassa ilmenee mm. ihmisten vaikeudessa keskittyä yhteen asiaan, vaikeudessa hahmottaa kokonaisuuksia. Nykymaailmassa kokonaisuudet ovat usein niin laajoja, että yksittäisen ihmisen on niitä mahdo-

ton hallita (esim. monikansalliset yritykset, internet, globalisuus jne.). Tällöin ihminen alkaa keskittyä vain osiin ja yksityiskohtiin kokonaisuuden jäädessä epäselväksi. Näin fragmenttisuus aiheuttaa vieraantumisen ja syrjäytymisen kokemusta - ihminen ei enää koe olevansa osa luontoa tai globaalia maailmaa. Fragmenttisuus eli hajaannus ja vieraan-

tuminen kokonaisuudesta, on kuitenkin vain katsantokantaan liittyvä harha, jonka voi rikkoa esimerkiksi taiteen keinoin. Maailman monipuolisuuden ei tarvitse näyttäytyä meille totaalisen hajanaisena. Jos ihminen pystyy ymmärtämään hajanaisen osien väliset yhteydet, tulee hajanaisuudesta monipuolisuutta. Yritän taiteellisella työlläni etsiä koko-

naisuuksia ja yhteyksiä erillisiksi hajanatuneiden osien välille ja herättää ihmisiä huomaamaan fragmenttisuutta ympäröivässä maailmassa. Kokonaisuuden ymmärtämisessä käytän apukeinoina eri taiteenaloja, jotka pyrin tuomaan yhteen arvottomatta yhtäkään ylitse muiden. Työni heijastaa käsitystäni maailmasta, ja poikkitaiteellisuuden suomat erilaiset

työkalut edistävät oman elämänfilosofiani etsimistä.

KIELELLINEN luokittelu ja lokeroiminen

Sanallinen ajattelu perustuu asioiden luokittelulle, lokeroimiselle, paikalleen asettamiselle ja jäsentämiselle. Koska kaikkea ei voi mieltää samanaikaisesti, rajaamme asioita laajemmasta kokonaisuudesta, ja pystymme näin erottamaan yhdenmukaisuuksia ja lainalaisuuksia. Pystymme esimerkiksi kuulemaan ääniä melussa, erottamaan värinyansseja maalauksesta, tulkitsemaan eri tunteita ilmeistä. Tämä kaikki on mahdollista kielen ja sanojen avulla ajatuksissamme.

Kielemme ohjaa ajatteluaamme ja suuntaa meitä havaitsemaan tai olemaan havaitsematta asioita ympärillämme. Esim. jos meillä ei ole sopivaa käsitettä jollekin asialle, on meillä helposti taipumus kieltää näitä asioita olemasta olemassa, tai olla huomaamatta niitä. Näin ollen kieli kykenee synnyttämään normeja ja kaventamaan liikkumatilaamme kieltämällä asioiden olemassaolon ja rajoittaen kykyämme hahmottaa maailmaa kokonaisuutena.

Tai sitten jokin käsite tai kielellinen ilmaus on esitetty absoluuttisena totuutena, eikä meille anneta mahdollisuutta miettiä itse, kyseenalaistaa sitä tai todeta sitä totuudeksi. Tällainen ilmaus on liian vahva verrattuna muihin käsitteisiin; siitä on muodostunut normi. Tällainen dominoiva käsite estää muiden käsitteiden tai ilmausten syntymisen sekä kokonaisuuden hahmottamisen. Esim. mainonta esittää absoluuttisia väitteitä, joihin aletaan uskoa totuutena, vaikka kyseessä on vain yksi näkökulma tarkastella asiaa; tai vaikutusvaltainen ihminen väittää totena tai kokonaisuutena asiaa, joka on vain fragmentti koko totuudesta.

Myös jäsentymätön kokonaisuus, epävarma olettaus, jota ihminen ei pysty luokittelemaan, näyttäytyy kaaoksena. Mikäli kokonaisuus jää tutkimatta, alkaa tämä fragmenttinen, epävarma käsitys esiintyä kokonaisuuden tilalla.

Toiset asiat voivat todella olla kaoottisia, mutta pyrimme muokkaamaan käsityksemme asiasta silti selkeäksi, jolloin todellisuus näyttäytyy jälleen vääristyneenä, fragmenttisena.

Pilkkominen liian pieniksi detaljeiksi aiheuttaa myös fragmenttisuutta ja vieraantumisen kokemusta: Detaljit eivät enää tunnu liittyvän toisiinsa mitenkään, vaikka ne kuvaavat osia samasta kokonaisuudesta.

Mm. edellä kuvatuilla tavoilla sanallisista luokitteluista tulee fragmenttisia ja ne alkavat vaikuttaa tapaamme toimia ja jäsentää todellisuutta. Asioiden luokittelu sanallisesti eri lokeroihin voi alkaa rajoittaa meitä.

Luokittelemisen ja arvottamisen vaikutus IHMISEEN

Luokittelu ja käsitteenmuodostus jäsentävät ja järjestävät maailmaa, mutta samalla ne voivat aiheuttaa sirpaloitumista ja vieraantumista maailmasta. Luokittelut rajaavat selvästi ihmisen erilliseksi luonnosta, järjen tunteesta jne. Nämä rajaukset vaikuttavat sisäisyyteemme, tunteisiimme ja tapaamme nähdä maailma synnyttäen meissä irrallisuud en sekä rikkinäisyyden tunteita.

Kohtaamme tämän fragmentoitumisen ongelman kaikilla elämänoilla. Jo käsitteet vapaa-aika ja työ suuntaavat ihmisen olemaan toisena aikana virkamiehiä ja toisena lomalaisia. Elämä ei enää näyttäyty meille jatkumona, vaan paloiteltuina, sirpaleisina osina. Tätä ilmiötä on tutkinut mm. yhteiskuntafilosofi Karl Marx, joka uskoo, että raja työn ja vapaa-ajan välillä hälvenee, jos tiedon merkitys työssä muuttaa työn rajattomaksi, jolloin palkkatyön ulkopuolinen toiminta näyttäytyy myös työtä. Tällöin työaika liukenee kokonaisuudeksi työntekijän elämään.

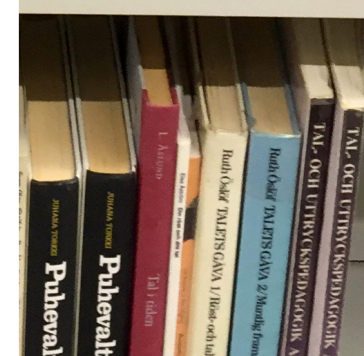
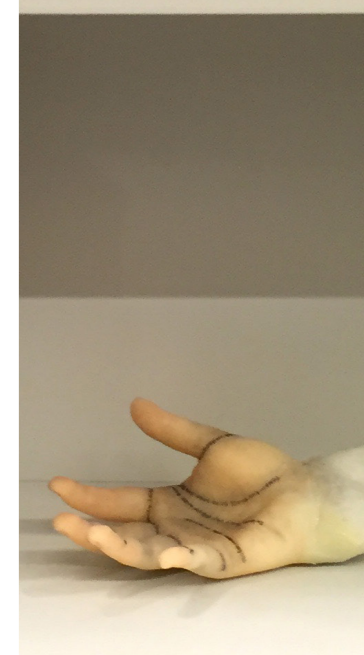
Marx ymmärtää vieraantumisen muodostuneen historiallisessa prosessissa, jonka juuret ovat syvällä ihmisen kehityskaaressa. Mikään asia ei toisinsanoen synny tyhjöstä tai ole absoluuttisesti vain asia itsessään, vaan asia on koko sen historia ja prosessi. Luokkayhteiskunta ja kapitalistinen valtastruktuuri ovat nekin ilmentymiä vieraantumisesta, joka on alkanut jo kun ensimmäinen ihminen on orjuutettu toisen tahdon alle. Vieraantumisen kompleksisessä prosessissa syyt ja seurausta on lopulta mahdotonta erottaa toisistaan.

Marx mukaan vieraantumista tai vieraannuttamista on kolmenlaista: Vieraantuminen voi ilme-

tä työntekijän suhteessa työnsä tuotteeseen, toisinsanoen, jos työntekijän ei ole mahdollista nähdä ja ymmärtää tätä tuotetta kokonaisuutena, hän muuttuu vain tämän tuotteen osaseksi, on sen vallassa ja samalla hän vieraantuu ulkomaailmasta, luonnon esineistä ja luonnosta.

Toinen vieraantumisen muoto on työntekijän suhde tuotantotapahtumaan, prosessiin. Toiminnasta tulee vierasta, kun sitä ei pysty näkemään kokonaisuutena, tällainen vaillainainen suhde tekoihinsa muuttuu vieraantumiseksi omasta itsestä ihmisenä.

Kolmanneksi ihminen vieraantuu omasta lajistaan, kun kaikki yllä olevat vieraannuttamisen muodot täyttyvät. Ihmisen perustarkoitus on tavoitella korkeampaa ja tietoisempaa elämää, jossa välitön elämäntoiminta (syöminen, juominen...) vain mahdollistaa tämän suuremman tarkoituksen. Tässä kolmannessa vieraantumisessa ihmisen perimmäinen tarkoitus kääntyy kuitenkin ylösalaisin, jolloin ihminen muistuttaa vääristyneesti eläintä hänen olemassaolonsa tarkoituksen ollessa vain olemassaolonsa ylläpitämistä. Näin ihminen uhraa tulevaisuuden välittömän toimeentulon saamiseksi.

Marxin mukaan vieraannuttamisen voi lopettaa vain työväen ja demokratian aktiivinen vastarinta.

Yhdyn Marxin näkemykseen ihmisestä kokonaisuutena, ja mielestäni tätä kokonaisuutta tulisi etsiä, sitä tulisi hyödyntää ajattelussamme ja toiminnassamme, sitä täytyy vaalia ja vahvistaa, eikä antaa itsensä liukua yksipuoleisuuteen. Mutta mielestäni tie vieraantumisesta pois täytyy aloittaa tiedostamalla vieraantuminen sisäisyydessämme ja muuttamalla meidät itsemme ymmärtämään kokonaisuutemme.

Tukeudun Marxin väitteeseen siitä, että ihminen vieraantuu toiminnastaan, kun väitän nyky-yhteiskunnan harppovan virtuaalimaailman

Vaikutamme ympäristöömme, mutta emme enää ymmärrä syvällisesti, miten ympäristömme vaikuttaa meihin, miten me vaikutamme ympäristöömme. Haluamme tienata lisää rahaa, mutta emme ymmärrä kaikkia vaikutuksia, joita tämä rahan tienäminen aiheuttaa. Noidankehä ei lopu, vaan syvenee. Puhumme rahasta, keinoista tienata lisää, mitä haluamme rahalla hankkia, vietämme kulutusjuhlaa, mikään ei enää riitä. Olemme 99 prosenttia liioittelua ja tyhjyyttä, sanoja ja ajatuksia. Emmekä enää erota olennaista epäolennaisesta. Sitä, mitä maailma yrittää myydä ja mitä todella tarvitsemme. Tuhannet tarpeet peittävät omat tarpeesi. Eikä sinua lopulta ole. Sanat, joiden takana ei ole tekoja, raha, jonka takana ei ole kultaa. Puhetta, ulkokuori. Kuorittu, sieluton.

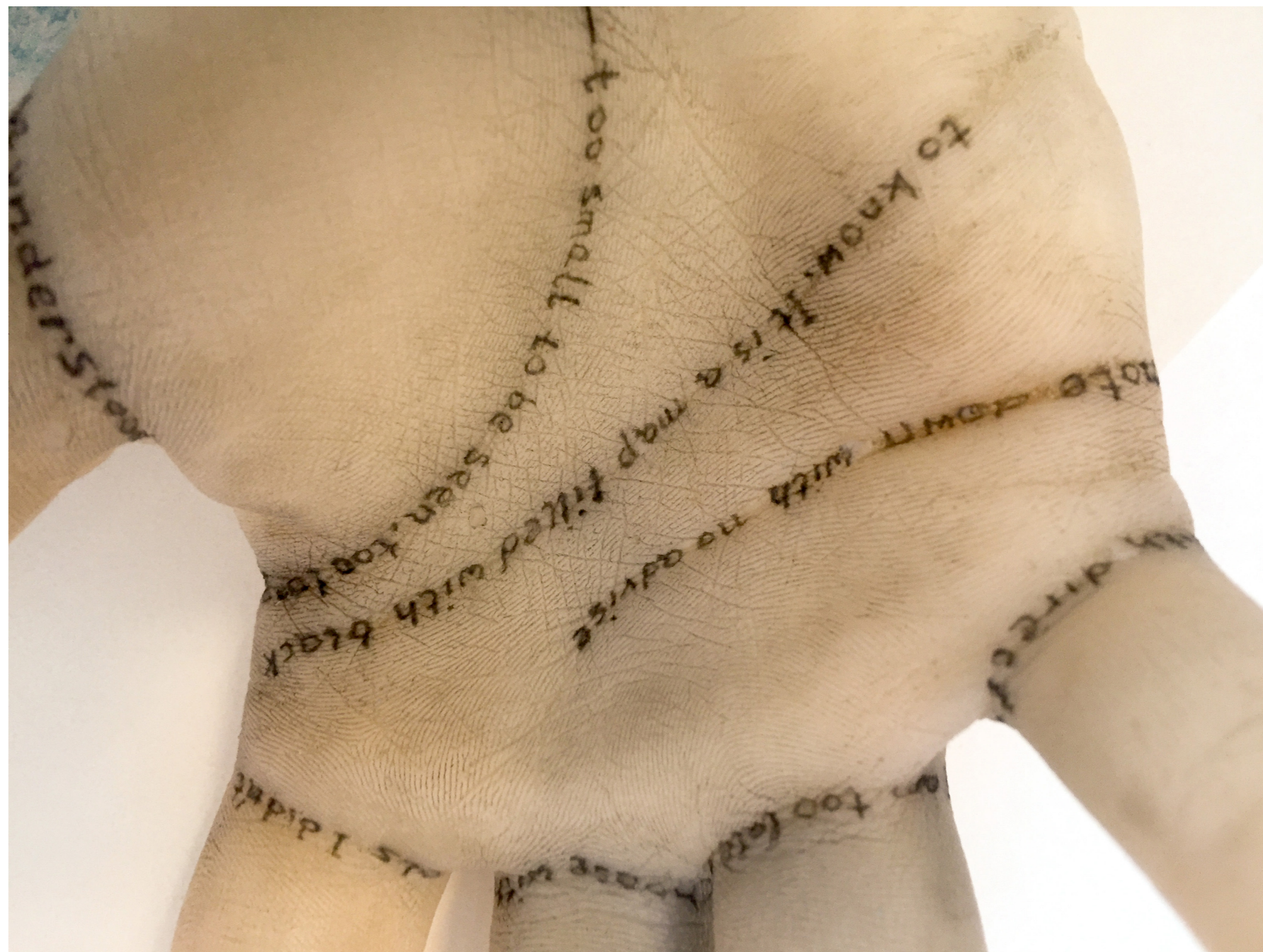
Materia. Ei niin, että siinä olisi jotain huonoa. Material arvo on vain kasvanut liikaa, paisuteltu. Emme huomaa, että materiaton voidaan materiaalista tai että materiassa voi olla henkevyttä. Henkevyydellä tarkoitan tässä pyrkimystä absoluuttiseen totuuteen, kauneuteen ja hyvyyteen.

Henkisetkin asiat koetaan materiaksi; onnea on rahanpaljous, tyytyväisyyttä kallis lomamatka. Tyhjyys koetaan materiaksi, sen voi nykyisin omistaa. Ostaa. Todellisuudessa ei ole enää aitoa pyrkimystä henkisyyteen. Humanistiset aineet surkastuvat kuin kuivuva vesi. Taide on mainontaa – katoavaa päivittäistavaraa kuten sanomalehdet, joita silmäilään hetki ja sitten viedään paperinkeräykseen. Luominen ja taiteen tekeminen sinänsä eivät tyydytä, vaan kaipaamme palautetta ja palkintoa. Näytämme ajaltamme. Kirjapino Baabelin-torni on kaatunut.

Erilaiset ongelmat ruumiillisuutemme kanssa johtuvat mielestäni omalta osaltaan myös tästä uudenlaisesta arvottamisesta ja luokittelemisestä – ruumiin erottamisesta sielusta ja älyn paremmuudesta ruumiillisuuteen nähden.

Virtuaalimaailmassa rajaamme käsiteltävän asian mieleemme mukaan, järjestämme kansioihin, kopioimme ja liitämme sanoja mieleisellä tavalla toisiinsa. Haluamme samanlaisen ehdotoman vallan ruumiiseemme,

mutta tämä ei ole yhtä helppoa kuin tietokonemaailmassa. Kaupungistuminen ja virtuaalimaailman vahva vaikutus elämäämme aiheuttavat myös sen, että meillä ei ole enää välitöntä suhdetta luontoon ja ympäristöömme, ja tämä heijastuu tapaamme tarkastella kaikkea ympäristössämme ja itsessämme - myös taiteessa.

Luokittelemisen ja arvottamisen vaikutus TAITEESEEN

Taide on osa maailma, eikä näin olen ole ihmeellistä, että taideteoksistakin eritellään sanoma ja visuaaliset tehokeinot, eritellään värit ja muodot jne. Nämä luokitellut yksityiskohdat arvotetaan, jolloin niiden välille syntyy hierarkkisia suhteita. Mittareiden ja luokitteluiden avulla pystymme asettamaan taideteokset keskinäiseen järjestykseen. Meidän on vaikea antaa taideteoksen puhutella meitä ilman tätä luokittelua tai ilman ulkoapäin tulevaa tietoa siitä, että teos todella on hyvä.

Määrittelemme helposti myös eri taiteenlajit toisistaan erillisiksi ja väittelemme tuntikausia rajatapauksista, jotka eivät ole kielellemme tarpeeksi tarkkoja. Taiteet riitelevät pikkumaisesti: ”Musiikki ei ole kuvataidetta! Et voi säveltää! Teksti ja kuva ovat eri genret! Miksi sotket kaikki taiteenlajit mitättömyydeksi?” Mutakakkuja. Ei voi haistaa ja maistaa samanaikaisesti.

Esimerkiksi taideteoksessa, jossa runous on liukumassa kuvataiteen puolelle, tulkitsemme helposti teoksen kuuluvaksi joko runouteen tai kuvataiteeseen oman henkilökohtaisen mieltymyksemme mukaan tai taiteilijan viitoittaman määritelmän avulla. Tai sitten nämä samassa teoksessa olevat eri taiteenlajit koetaan olevan hierarkkisessa suhteessa toisiinsa: Esimerkiksi tekstiin liitetty kuva nähdään illustratiivisena tai sarjakuvamaisena tai vastaavasti tekstiä pidetään kuvallisena elementtinä taulussa.

Arvottaminen ilmenee myös eri taiteenlajien välisessä hierarkiassa. Musiikki on abstraktia, sitä ei voi koskettaa, eli musiikki on henkistä. Käsitteet ovat konkreettisia, niillä on käyttötarkoitus - ovatko käsitteet jotenkin vähäarvoisempia kuin musiikki? Tätä väitettä ainakin kuulee yllättävän usein. Kuvataide on konkreettista, mutta sillä ei ole välttämättä varsinaista välinearvoa. Sijoittuuko kuvataide johonkin musiikin ja käsitöiden väliin?

Sirpaloituminen näkyy myös siinä, miten taidetta tehdään, ja miten koemme taiteen. Kun teet musiikkia, olet muusikko, jos teet kuvataidetta, olet kuvataiteilija. Jos sekoitat näitä taidelajeja, olet monिताiteilija. Voitko olla ensisijaisesti vain ihminen, joka yrittää ymmärtää maailmaa, vai tarvitsemmeko aina tittelin, oikeutuksen toimia tietyllä taiteen alalla?

Toisaalta taiteen kokijana tulee orientoitua tietyn taiteen kokemiseen, sillä taide on museoitu. Käyt katsomassa nykytaidetta nykytaiteen museossa, kuuntelemassa musiikkia oopperatalossa, ja lopulta alamme uskoa, että taidetta on vain näissä intuitioissa, jotka on rajattu pois arkipäivästä. John Deweyn mukaan ”korkean” taiteen ollessa niin vierasta muusta toiminnastamme, taiteeseen perehtymättömät ihmiset alkavat vierastaa taidetta tai etsimään taiteen muotoja, jotka ovat heitä lähempänä (elokuvat, muotilehdet, juorupalstat...).

Taideteoksen kohtaaminen on siis yhä vaikeampaa ja vaikeampaa, ja sen kokeminen sellaisenaan, yhtenä kokonaisuutena, ilman luokittelua ja erittelyä, on nykyihmiselle hyvin haasteellista. Olemme liian tottuneita hyväksymään muiden (auktoriteetiltaan huomattavampien) ihmisten mielipiteet totuuksina, sekä pitämään sanallisia ilmauksia (analysointia) hierarkkisesti korkeampana kuin esimerkiksi tunteita. Näin kielellisillä keinoilla luokittelemme taidetta, lokeroimme ja järjestellemme jotain sellaista, joka pitäisi ennen kaikkea kokea. Taide-elämyksistä ei enää pystytä nauttimaan kokonaisuutena. Luokittelu ja jäsentäminen voivat ottaa ylivoimaa. Kuitenkin taiteen tärkein tehtävä on mielestäni herättää meidät näkemään ympäristömme jälleen kokonaisena, aistimaan täysipainoisesti kaikilla aisteillamme, tuntemaan syvällisesti uudella tavalla jopa tavanomaisina pitämämme asiat.

Kielen avulla pystymme tiedostamaan nämä kaikki moninaiset normit ja rikkoamaan ne.

Minua on koko elämäni ajan kannustettu luovuuteen. Kannustamisen ohella luovuudelle kuitenkin asetettiin rajat. Opin koulussa, mitä on luovuus, mikä on kaunista ja mihin suuntaan piti omaa taidetta kehittää. Onko luovuutta olemassa, jos sen tulee näyttää sinulta, eikä minulta? Luulin, että kaikki muut tiesivät, mikä on hyvää, mikä oli oikea suunta kasvaa, mihin tuli mennä, mitä tuli sanoa, miten tuli ajatella, ja jos ajattelin toisin, olin ohittanut tehtävänannon. Todellisuudessa meidän täytyy itse sisäistää käsiteltävänä oleva asia, ymmärtää, mikä on oikein ja yhdistää tieto todellisuuteen ja käytäntöön, eikä vain ajatuksettomasti kopioida muita, seurata esimerkkiä sokeasti uskoen päätyvämmehän johonkin hyvään. Vaarallisinta on, mikäli emme itse kokeile, kun meitä ei siihen kannusteta. Meitä pitäisi rohkaista tekemään myös virheitä. Sillä muutoin käsittelemme vain käsitteitä ja symboleita, emmekä todellisia asioita: meille voidaan sanoa että meidän tulee olla kiitollisia ruuasta, mutta kuinka voimme todella tuntea kiitollisuutta, jos emme ole kokeneet näiden tunnetta, emmekä ymmärtäneet työtä ruuan takana. Voimme vain tekopyhästi näyttää ymmärtävämme.

Luokittelemisen ja **arvottamisen vaikutuksesta** **LUOVUUS** **RAJOITTUU**

Äidinkielen kokeessa haluttiin kuulla ääneni, jonka tuli olla lyhytsanainen, selkeä ja kekseliäs sekä analysoiva. Filosofian kokeessa tuli kertoa omin sanoin se, mitä suuret filosofit olivat sanoneet. Taiteessa tuli piirtää se, minkä joku toinen oli piirtänyt. Historiassa tuli ymmärtää, että oli olemassa myös se hävinnyt ja vaiettu osapuoli, mutta siitä ei koskaan puhuttu. Ja lopulta hyväksyimme ne kaikki näkymättömät rajat, jotka syntyivät maailman luokittellessa käsitteet hyvä ja huono. Näkymättömät voimat, jotka ovat syntyneet ihmiskunnan muotoutuessa, vallanhalun lisääntyessä. Eivät opettajat varmaankaan koskaan halunneet minun olevan tyhjä, peloissani jostain, minkä voisin tehdä väärin, kädet sidottuina, aivot liian ymmärtäväisinä. Eivät he varmaankaan koskaan halunneet, että hyväksyisin nuo kaikki maailmassa vallitsevat epäkohdat vaivautumatta muuttamaan mitään. Niin vain tapahtui, koska opetus ei toteutunut kokonaisuutena, koska opetus oli täynnä fragmentteja. Minulle jäi mieleen vain osia, jotka veivät eri suuntiin. Minulle jäi vain tieto ja hiljainen hyväksyntä. Näin kävi, koska halusin olla kaikille mieliksi olematta mitään mieltä.

Luulemme tietävämme totuuden, luulemme pystyvämme ymmärtämään kaiken tiedollamme, sanoilla, ajattelulla. Mutta ymmärrämmekö todella tiedon, jonka omistamme?

Luulemme tietävämme, mikä on paha. Kaikki nyökytämme myöntyväisinä, kun luemme lehdistä ja kirjoista hirviökuvauksia. Mutta näemme vain kliseisen pinnan. Emme katso syvemmälle. Emme ajattele itse, vaan annamme valtakoneistoiden (mainosten, poliitikkojen, uskontojen...) ajatella puolestamme. Emme perehdy asioihin syvällisesti. Tyydymme kuoreen. Annamme itsessämme syytä vihan ja murhaamme Jeesuksen. Syn- tipukkeja on niin helppoa rakennella. On niin helppoa puhua pahasta. Sanoja, sanoja, sanoja! Paha on meissä, mutta meillä ei ole sarvia.

Tietäminen (siis sen muistaminen, mikä on hyväksytty totuudeksi historian saatossa, mutta jota itse emme ole ajatelleet oikeaksi) tuntuu olevan tärkeämpää kuin todellinen ymmärtäminen. Ajatusten tulisi ruumiillistua ihmisesä, näkyä hänen teoissaan ja elämäntyössään. Pinnallisella triviaalitietoudella saavutetaan vain ymmärtämättömyyttä. Hauki on kala, hauki on kala, tiedämme, mutta minä en ymmärrä. Puhutko suomea? Vai oletko muukalainen? En ymmärrä sinua. En ymmärrä itseäni, puhunko suomea todella, puhunko oikein? Olenko muukalainen? Missä olen? Voiko hauki olla kala? Kyllä - ja Magritte sanoo ei. Ei, en ole koskaan nähnyt haukea. Viitaten Marxin käsitykseen vieraantumisesta itse tuottamiimme tuotteisiin, voisimme siis ymmärtää, että sana vieraannuttaa meidät myös itse asiasta ja näin ollen luonnosta. Mikäli siis käsittelemme pelkkiä sanoja ja käsitteitä (eli osia kokonaisuudesta) koskaan kokematta käsiteltävää asiaa (eli kokonaisuutta), johon sana viittaa, vieraannumme.

Missä on sisäinen? Missä on se pieni kultahippu, josta koko rahavarantomme sai alkunsa?

Tieto, joka meidän täytyy sulloa sisäämme, näyttäytyy totena ja kyseenalaistamattomana. Luulemme loogisuuden olevan jotain puhdasta, steriiliä ja uskomme kaikenlaisiin bakteereihin, jotka täytyy poistaa itsestämme. Mutta eivät edes sanat, joilla tavoittelemme absoluuttisuutta, ole tarkkoja, puhtaita, erossa

Luokittelemisen ja arvottamisen vaikutuksesta TIETO RAJOITTUU

ruumiillisuudesta. Sanat eivät ole absoluuttisia, vaikka usein näemme vain niiden merkityksen. Olemme sulkeneet silmämme niiden moniulotteisuudelta: Sanoilla on kontekstinsa, visuaalinen puolensa, evoluutionsa, äänensä, assosiaationsa, symbolinsa, piilomerkityksensä ja yhteytensä toisiin sanoihin, kuviin ja musiikkiin sekä viittaussuhteensa koko maailmaan.

TAITEELLI- SEN ja TIE- TEELLISEN ajattelumal- lin eroja

Sekä tieteen että taiteen avulla voimme tiedostaa maailmassa vallitsevan fragmenttisuuden sekä tutkia, mistä tämä fragmenttisuus johtuu. Tieteen ja taiteen tavat tutkia maailmaa eroavat kuitenkin toisistaan.

Taide (enkä tässä rajaa taidekäsitettä vain visuaaliseen taiteeseen) yrittää ymmärtää sekä sitä mediaa, jolla ajattelemme, että ajatella tämän median kautta. Taide ei käytä pelkästään sanoja ajattelunsa välineenä. Mikäli näin kuitenkin tapahtuu, taide tekee sen tietoisesti ja se pyrkii samalla ymmärtämään sanojen olemuksen.

Tiede ei myönnä ajattelevansa sanoilla, se ei leikittele kielellä, vaan keskittyy vain siihen, mitä se sanoo. Tässä tiede eroaa taiteesta. Tieteellä ei ole lupaa rikkoa omia kaavojaan ja sääntöjään. Sen täytyy olla objektiivinen ja välttää tunteiluja

sekä alitajuntaa. Tieteellä tulee olla tarkka päämäärä. Sen on tiedettävä, mitä se etsii, sillä muutoin se voi eksyä hyödyttömään harhailuun, hukkaa merkityksettömyyteen.

Ympäristömme saa meidät tuntemaan itsemme turhiksi, jos emme tiedä, minne meidän tulisi mennä, jos emme etene. Matka itsessään ei ole enää tärkeää, se on välttämätön paha. Ihanteena nykyaikana on päästä nykyhetkestä päämäärään mahdollisimman nopeasti. Päämäärä ei ole tässä, vaan aina jossain tulevaisuudessa; työn valmistumisessa, matkan lopussa, ostotapahtuman jälkeen omistaessamme uuden tuotteen. Milloin ymmärrämme, että kaikki, mikä on todellista, on tässä ja nyt, nykyhetkessä? Välimatkaa päämäärän ja nykyisyyden välillä ei ole. Kuinka usein annamme itsellemme luvan valita kiertotien? Kuinka usein päämääränämme on harhailu? Rajoittavatko maailma, rahan lait tai omat ennakkoluulomme meidän kulkuamme? Taide voi houkuttaa meitä tälle kiertotielle kokemaan ja etsimään jotain järjenvastaistakin, se sallii meidän edetä epäjohdonmukaisesti ajatuspoluillamme.

Taide kyseenalaistaa itsensä, se syventää olemassaoloamme kysymällä. Taiteen ei tarvitse etsiä vastauksia näille kysymyksille, kuten tiede, jonka tarkoitus on aina vastata kysymyksiinsä. Taide kyseenalaistaa myös tieteessä vallitsevat säännöt, se kysyy, miksi uskomme näiden sääntöjen olevan ainoa puhdas tapa löytää totuus, ja miten ylipäätään tiedemaailman säännöt ovat syntyneet. Taiteessa ei myöskään tarvitse olla yhtä oikeaa tulkintaa, vaan ihmisen sisäisyys joutuu itse tulkitsemaan maailmankatsoimuksensa pohjalta teosta. Täten katsoja joutuu aina kyseenalaistamaan teoksen välittämän tiedon, käymään läpi ajatuskantojaan ja eläytymään teokseen ja tätä kautta sisäistämään teoksen sisältämän tiedon syvällisesti. Taiteen kautta ihminen pystyy pohtimaan hyvekäsitystään, esim. estetiikan kautta, kun taas tieteessä etsitään totuutta.

Totaalinen objektiivisuus on mielestäni kuitenkin mahdotonta ihmiselle myös tieteessä, sillä meitä ohjaavat aina monet tiedostamattomatkin asiat, kuten esim. tunteet, vaikka ne olisivatkin piilotettu syvälle järkiperaisiin argumentointeihin. En silti väitä, että tiede olisi jotain vääristynyttä ja turhaa. Uskon että taide ja tiede ovat kaksi tärkeää puolta ihmisyydessämme. Tiede toimii esim. ulkoisten asioiden parissa selvittäen kysymyksiä kuten, miten saamme ruokaa, miten vältymme ennenaikaiselta kuolemalta, miten voimme parantaa elinoloja. Taide toimii sisäisyytemme parissa antaen merkityksen elämälle ja etsien uusia tapoja ajatella.

Taide on mielestäni kokonaisvaltainen kokemus, jonka voi saada mistä tahansa: ruuanlaitosta, kävelemisestä, piirtämisestä... Taide on tunne, jossa asioilla on merkitys ja syvä ulottuvuus. Taide pohtii kysymyksiä, kuten miksi syömme, miksi minun pitää kuolla - miksi elän? Kenties ideaalisinta olisi yhdistää taide ja tiede, löytää niiden välillä balanssi, jossa taidetta ei pakoteta tieteeksi, eikä tiedettä muuteta taiteeksi.

Sol Le Witt, Sentences on Conceptual Art on kirjoittanut “Since no form is intrinsically superior to another, the artist may use any form, from an expression of words (written or spoken) to physical reality, equally.” (Harrison, 2001, s.47)

Mielestäni taiteellinen työskentely tuo esiin mielellemme hahmottomatonta, alitajunnan kertomaa totuutta maailmasta. Tieteellisesti tarkasteltuna tämä taiteen antama informaatio hahmottuu meille ja tiivistyy, kunnes ymmärrämme, mitä aavistuksemme ja tunteuksemme merkitsivät, ja näin vähitellen taiteen ja tieteen yhteisvaikutuksessa maailmankuvamme alkaa hahmottua.

Taideprosessini myötä olen tiedostanut, että asiat, jotka ovat alitajuisesti askarruttaneet minua, liittyvät sisäisyyden ja ulkoisuuden välisiin ristiriitoihin ja yhteneväisyyksiin sekä ennen kaikkea vieraantumisen tunteeseen, joka on sisäisyyden ja ulkoisuuden välisenä esteenä.

Keskeinen kysymys taiteessani on, kuinka sisäinen voi muuntua näkyväksi ja imeytyä taiteen katsojan ja kokijan tietoisuuteen ja samalla luoda uusia mielikuvia.

Minulle koko elämä on etsimistä, ymmällään oloa. Kysymistä, kysymisen perään.

Etsin sielua, etsin jotain suurta, jota ei varmaankaan voi etsimällä löytää, ainoastaan pysähtymällä. Mutta jotta voisin pysähtyä, on minun etsittävä.

Minun on opittava katsomaan maailmaa eri tavoin. Muututtava toiseksi, jotta ymmärtäisin, mikä olen.

Eri taidelajien käyttö luo liikkuvuutta työskentelyyni, antaa mahdollisuuden siirtyä muotokielestä toiseen tässä etsimisprosessissa, jossa hahmotan kokonaisuutta eri taidelajien kielin, ja jossa koetan ymmärtää ihmisen monipuolisuuden merkitystä sekä yhteyttämme ympäristöömme erottamattomana osana siitä. Yhdistelen eri taiteenlajeja musiikista visuaalisen kautta kirjalliseen ja teatterilliseen. Samaistun taiteessani helposti poikkitaiteellisiin taiteilijoihin kuten Laurie Andersoniin (hänen töis-

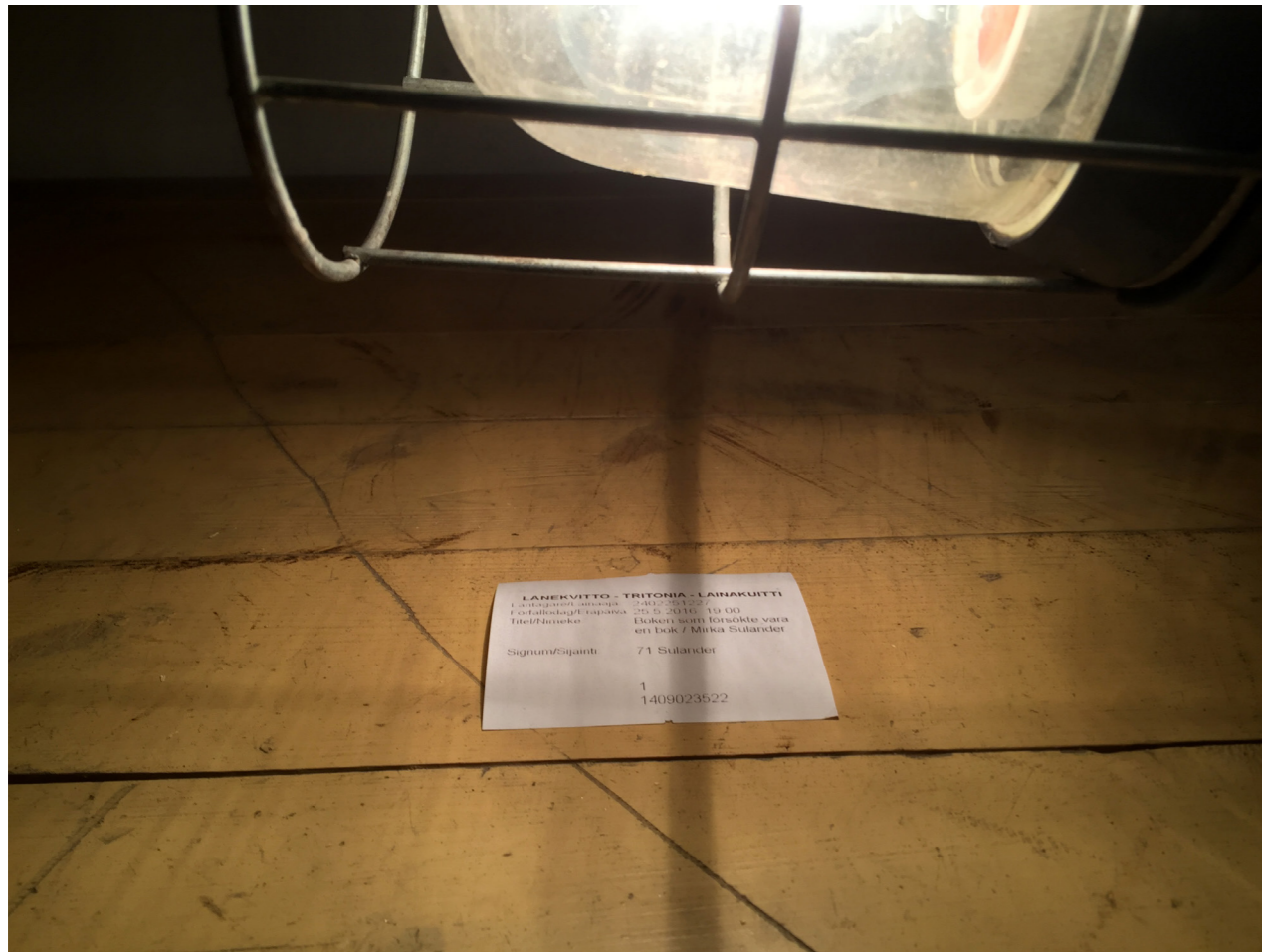
Oma taiteeni kokonaisuutena

sään musiikki ja visuaalinen tuntuvat olevan tasapainossa keskenään, täydentäen toisiaan), Yoko Onoon (hän luottaa sanojen visualisoivaan kykyyn ja saa katsojan osallistumaan teokseensa), Jenny Holzeriin (hän leikkii sanojen konteksteilla kokeillen, miten konteksti voi muuttaa sanojen merkitystä), Sophie Calle (hänen tapansa koota teoksensa kirjoiksi on inspiroiva).

Uskon, että maailmassa on asioita, joita ei voi ymmärtää pelkästään sanallisuudella, vaan että ne tulee kokea ja ruumiillistaa. Tämän vuoksi etsin kokonaisvaltaisuutta, balanssia säröiselle minuudelleni, joka on sanallisen ajattelun ylivallassa. Koetan elvyttää surkastuneita aisteja ja tunteita, jotta en joutuisi harhaan, vieraantumisen tuottamaan epätoivoon ja valheeseen.

Opinnäytetyö- ni: **KIRJA, JOKA YRITTI OLLA KIRJA** - *Teema ja rajaus*

Opinnäytetyöni teemana on kokonaisuuden ja fragmenttisuuden ymmärtäminen. Käytän kirjastoa allegoriana fragmenttisena koetusta maailmasta, joka kategorisoi, laittaa asiat selkeille ja järkeville paikoilleen. Tässä kirjaston suuressa kokonaisuudessa ovat kirjat, jos ne hyväksytään kirjaston kaanoniin. Kaikki eivät sovi tähän systeemiin. Mitä tapahtuu esim. jos kirja itsekkään ei tiedä onko se kirja? Kirjasto miljöönä on yksi lempipaikoistani, toivon, että viimeistään siellä kokonaisuus alkaisi jälleen hahmottua kokonaisuudeksi, että cheytyisin taiteilijana ja ihmisenä.

Lopputyöni nimi Kirja, joka yritti olla kirja viittaa pyrkimykseen etsiä itseään ja tarkoitustaan, tarinaansa. Toisaalta tuon tämän pyrkimyksen paradoksaalisuuden ilmi siinä, että kirja, joka yrittää olla kirja on jo kirja, muttei vain ole ymmärtänyt sitä. Tämä on zeniläisyydestäkin tuttu filosofia siitä, että meidän täytyy ymmärtää jo oleva ennemmin kuin löytää jotain uutta. Nähdä oma valaistumisemme.

Toisaalta nimi viittaa yhteiskuntamme arvotavaan ja luokittelevaan aspektiin, jossa ihmiset alkavat haluta olla aina jotain muuta kuin, mitä he ovat. Haluamme olla kuuluisia, suuria taiteilijoita - kirja haluaa olla "todellinen" kirja. Ihmisiä ei koeta syvällisesti samanarvoisina.

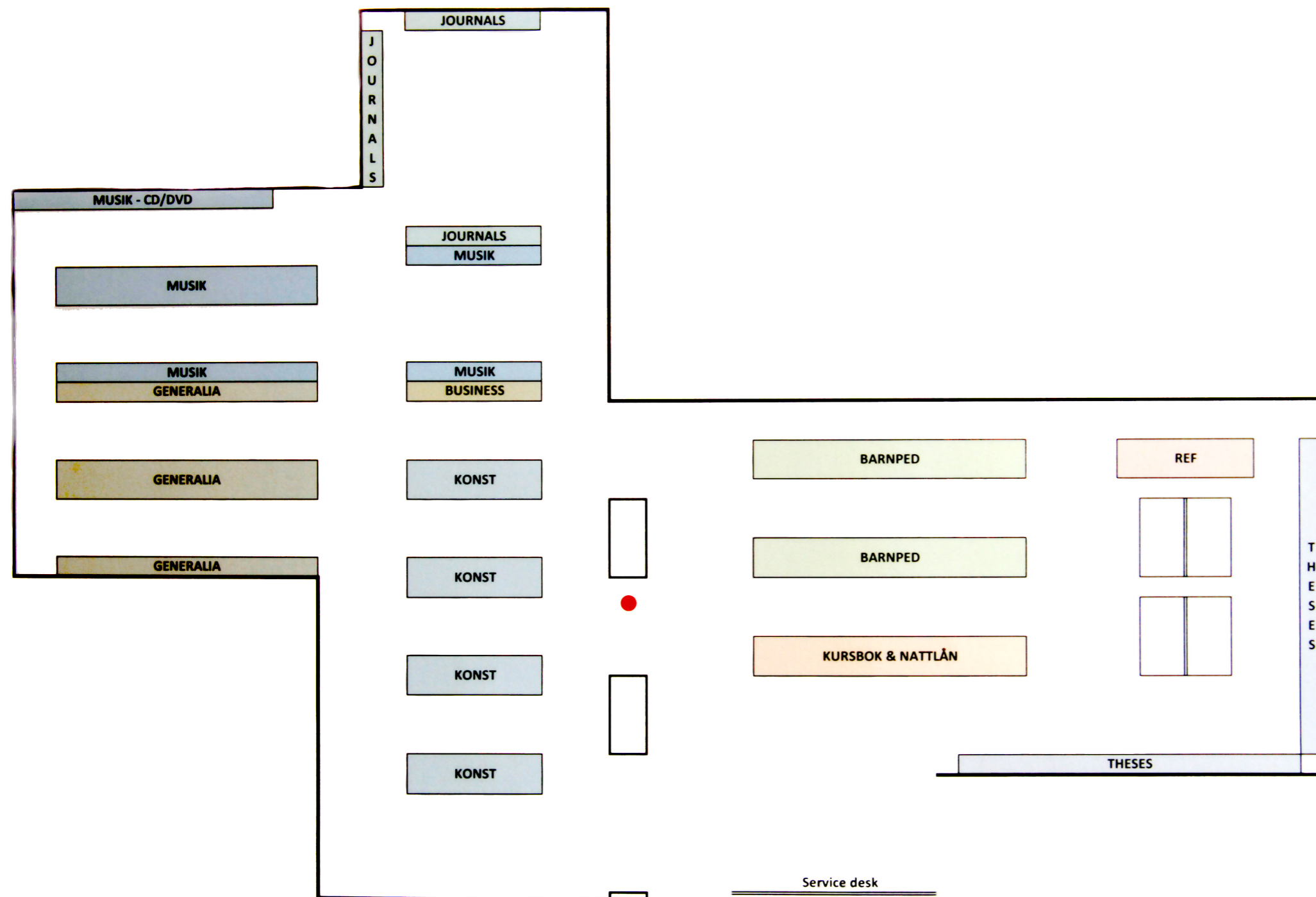
Opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda kirjastoon objekteja, jotka ovat näennäisesti fragmentteja, osia jostain suuremmasta, mutta lähemmin

tarkasteltuina näissä fragmenteissa voi nähdä kokonaisuuden itsessään - vai olenko taiteilijana jo niin vaikuttunut ympäristöstäni, että fragmenttisuus on täydellisesti läpäissyt taiteeni? Kirjoitan kirjoja, jotka ovat vain näennäisesti kirjoja, tuotan kuvia, jotka ovat samalla myös tekstiä ja tarinoita.

Opinnäytetyöni on tutkimusmatka sisäisyyteeni. Etsin ihmisen kokonaisvaltaista olemusta, moraalista totuutta, henkisyttä. Käytän opinnäytetyössäni eri taiteenlajeja vapaasti kuvaamaan fragmenttisia puolia itsessäni, jotka koetan tuoda yhteen kokonaisuudeksi. Opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa taas tarkastelen näiden taiteenlajien ominaispiirteitä lähemmin. Tutkin ensin sanallisuutta ja sen eri puolia tekstinä (tekstillä tarkoitan tässä vain painettua sana, en puhetta ja sen eri muotoja). Sitten tutkin sanaa yhdistettynä kuvaan ja lopuksi sanaa musiikkina, äänenä.

Esittelen tässä muutamia niistä objekteista, jotka esiintyvät lopputyöni taiteellisessa osassa osana kirjaston luomaa kokonaisuutta.

Välimerkit (ks. kirja välimerkeistä) symbolisoivat näkymättömiä voimia (äänettämyyttä tai sanan lausuntaan vaikuttavaa voimaa); välimerkit ohjaavat lukuprosessiamme, käyttävät valtaa, ovat normatiivisia (teksti ei ole kielipillisesti oikein, jos välimerkkejä on käytetty väärin). Teoksen tässä osassa olen pyrkinyt korostamaan kieltä kouluaineena, jäsentyneenä kokonaisuutena, stukturina ajattelun takana. Välimerkit ovat peruspilari, joka pitää ajatusta kasassa. Olen antanut välimerkeille kasvot ja olemuksen, jotta niiden aktiivinen puoli tekstissä tulisi ilmi.

Lopputyössäni käsi kuvastaa toimintaa ja siitä vieraantumista. Käsi on irrallaan muusta ruumiista, erillinen fragmentti, osa kokonaisuudesta. Toisaalta käsi on kokonaisuuden edustaja: voima, joka kätkeytyy meihin, elämänviivoista voi lukea menneisyyden ja tulevaisuuden ennustukset, jos viivoja osaa tulkita ja jos tähän uskoo. Käsi on moniulotteinen ihmisyyden kuvaaja - siitä voimme johtaa kaikki konnotaatiot ihmisestä. Käsi myös edustaa materiaalisuutta. Voimme siis nähdä kaiken dualistisesti joko fragmenttisena tai kokonaisuutena, me valitsemme itse kumman katsantokannan haluamme. Tässä teokseni osassa leikittelen myös sillä ajatuksella, että taiteilija antaa aina palan itsestään tehdessään taidetta. Samaa tematiikka olen käsitellyt myös grafiikkateoksissani hieman eri näkökulmasta.

Teoksessa *Phasebook* yhteen nidotut kasvot kuvaavat minuuden kerrostumia, fragmenttisiksi hajonneita rooleja. Esim. Peer Gynt kuvaa tätä itsensä ymmärtämistä sipuliksi, jolla ei ole sisintä vain kerroksia, joista ei voi löytää todellista minuutta. Hän on hukkunut symboleihin, epätodellisiin totuuden heijastumiin. Teokseni alleviivaa näitä kerrostumia, pyrkii osoittamaan ironian siitä, ettei ihmistä nähdä kokonaisuutena, vaan eri olemuspuolten ja temperamenttipiirteiden kokoelmana.

Teos *Vieraantuminen* koostuu viidestä toisistaan erotellusta osasta: kuudesta musiikkikappaleesta, jotka soivat peräjälkeen kuulokkeissa, tietokoneen näytöstä, jossa näkyvillä on valokuva-runoteokseni, tietokoneen hiirestä hiirimatolla, tulostimesta sekä näppäimistöä, jossa on ainoastaan näppäin *I* jäljellä.

Musiikki on kokoava elementti, joka luo atmosfääriä, tunnelman. Eri tunnetilassa näemme maailman eri tavalla, hyvällä tuulella hyvät asiat ympäristössämme korostuvat, huonolla tuulella kaikki näyttää synkemmältä. Tunteet ohjaavat meitä havainnoimaan ja musiikki vaikuttaa suoraan tunteisiimme. Jos musiikki yksinkertaistuu ja sanoitukset ovat pelkkää lallatusta - sekä melodia toistaa samaa yksinkertaista, mielikuvituksetonta kaavaa, emme havainnoi ympäristöä samalla tavalla kuin esim. klassisen musiikin tai jazzin soidessa, joissa musiikki jo sinänsä perustuu mielikuvitukselle ja uusille innovaatioille. Tällainen musiikki on jo sinänsä etsimistä ja löytämistä. Teoksessani musiikki kuuluu vain korva-kuulokkeista. Pyrkimyksenäni on tässä alleviivata tunteiden fragmenttisyyttä: Nykyään toisessa paikassa koetaan yhtä, toisessa toista. Menemme konserttiin hakemaan tiettyä tunnelmaa, elokuviin toista tunnelmaa, teatteriin kolmatta tunnelmaa. Arkielämässäkkin kuljetaan usein kuulokkeet korvilla, ympäristön ja todellisuuden kokonaisvaltainen äänimaailma ei enää välity meille.

Valokuvateoksessani olen tuonut valokuvan ja taiteellisesti muokatun tekstin rinnakkain, parelleeliksi kokonaisuudeksi, koska halusin tutkia, miten nämä kaksi taidemuotoa yhdessä vaikuttavat taide-elämyksen muotoutumiseen. Valokuva kuvastaa sitä, miten katson ulkoista maailmaa, kun taas teksti on etupäässä sisäisen maailman tulkki. Pohdin myös sitä ovatko sisäinen ja ulkoinen maailmankatsomukseni ristiriidassa keskenään vai löytyykö niistä yhdenmukaisuuksia.

Alussa on konteksti, paikka, jossa sanat ovat. Kirja on pöydällä, mainos on tienvarrella, lehti lentää taivaalla ja törmää oveen. Kontekstin visuaalinen muoto ohjaa meitä, silmät tarrautuvat väreihin, käsi tarttuu automaattisesti materiaan. Astukaamme yhteen niistä maailmoista, joissa sanat asuvat:

Ja kohtaamme massan, musteen, rivistöt, jonot, ihmispaljouden, jossa ruumiilla ei vielä ole kasvoja. Jossa yksilö hukkuu paljouteen. Selaamme kirjaa.

SANAN eri puolet kirjoitetussa tekstissä

With, simple - words %
widely — used... in -the-
mouths ° of - fools!
With, conventional §
sentences §?
that > ”have” (no)
originality* - just . lies +
and & errors # - - -
Could? (I) = > say <
wisdoms?
Could / I / tell the beauty
?

Pelottaa, olemme keskellä ihmeellisiä koukeroita, eksyksissä.

Haukottelemme, ja suljemme silmämme. Liian pientä pranttiä, tylsiä, tavanomaisia ihmisjonoja, ei seikkailuja, ei uutuuksia.

Tai tunnemme olomme turvalliseksi tuttuudessa.

Täällä vieraassa maassa lähestymme ihmisjoukkoja tunnustelevasti, epävarmoina itsestämme, epävarmoina heistä. Mutta tervehdimme maanmiestämme liiallisesti ilahtuen, vaikkamme vielä tunne häntä. ”Hei, minä tunnen sinut, ja sinut, missä tapasimme, ha-haa, hyvää, hyvää päivää! Mistä te olette kotoisin? Ihanko totta? Olette ennen lehmä? Ja te olette talo. Mitä tapahtui? Näytättepä kauniilta tänään, Baskerville, mutta teidän tulisi laihtuttaa. Oh, olette auto-onnettomuudessa?”

Lähestymme epämääräisiä ryhmiä ja huomaamme, että tiettyt yksilöt kerääntyvät joukoiksi keskustelemaan keskenään, muodostavat kuvioita ja jonoja. Kuljemme jonojen ohi ja katsomme noita odottavia ihmisiä, näemme heidän kasvonsa. Kuulemme heidät. Näillä mustekasvoilla on ääni!

Matala, alkukantainen ”aaaaaa”

Liplattava ”1111”

Kakova ”kkkkk”

Puhaltava ”UUUU”

Minä tunnen heidät jokaisen, vaikka kohtaamme ensimmäisen kerran. He muistuttavat niin elävästi esi-isäänsä, he käyttäytyvät niin samalla tavoin kuin edeltäjänsä. Nämä kaikki uniikit yksilöt. Heillä on tarkoitus. Ja he kääntyvät katsomaan minua, ja minä ymmärrän harmonian, kun he laulavat. Olen kuullut teidät, ”alku”.

Ymmärrän ja valaistumisessani he yhdistävät menneisyytensä ja tulevaisuutensa nykyhetkensä kanssa. He yhdistyvät kaikkiin kuulemiini ääniin, he tarttuvat jokaiseen menneeseen symboliin ja linkittyvät merkityksiin.

Tähän kuuluisi tulla kuvaus siitä, miten aivosynapsit toimivat, miten merkitykset ja uudet ideat syntyvät, mutta en tutki biologiaa, vaan jatkan eteenpäin.

Ehkä en tunne kaikkia ääniteitä. Ehkä ääniteitä ovat sekaantuneet sinne, minne ne eivät kuulu, asettuneet väärille paikoille istumaan. Ehkä tahdon hajauttaa heidät, tappaa muutaman, nostaa toisten arvoasemaa, tai sitten he ovat oikeassa. Minä väärässä, kun en ymmärrä.

Joskus erehdyn. Luulen tunnistavani ystävän ihmispaljoudessa, hän näyttää niin tutulta, mutta kun hän kääntyy, hän on vieras valepuvussa. Pelkkää sotkuista hölynpölyä. Oudot kasvot.

Joskus todella kohtaamme. ”Aivan, todellakin, ’alku!’” Hahaa, ja meillä on hauskaa yhdessä, sillä olemme löytäneet yhteisen sävelen, puhumme samaa kieltä!

Mutta loppujen lopuksi en ymmärrä mitään.

Tiedäthän naiset, he sanovat yhtä ja tarkoittavat toista. Tarkoitan juuri tätä! Ihmiset ovat monimutkaisia. Valehtelijoita. He sanovat ’koira’, mutta kuka voi koskaan olla varma, tarkoittavatko he sittenkin minua. Vai tarkoittavatko he mitään? Ovatko he onttaja?

Seura tekee helposti kaltaisekseen. Jotkut sanat eksyvät mitä oudoimpiin porukoihin, joissa hyvätkin yksilöt mätänevät ja menettävät sielunsa sekä merkityksensä, eikä heitä voi kutsua enää ihmisiksi. Tai sitten mitä tavanomaisimmat lörppösuut ujuttautuvat hienostopiireihin, ja näyttävät paremmilta, kuin mitä todellisuudessa ovat. Kaikki ovat kuitenkin samaa mustetta.

Vieressäni kiusaajajoukko mukiloi honteloa sanaa, tyrkkii sitä. Miksei tuo sana vain juokse pois, katoa valkoisiin kinoksiin? Miksei sen olemassaoloa vain päätetä lopettaa? Se on liikaa.

Ja kun kumitate sen pois, päästäkää myös vanhukset letkuista valkoisissa sairaaloissa, tehkää eutanasia!

Älkää antako rotujen sekoittua, pitäkää lauseet selkeinä, yksinkertaisina!

Emme halua mitään, mitä emme ymmärrä.

Hyvämaineisella asuinalueella sanat kulkevat käsikädessä ja näyttävät toistensa kaltaisilta.

Mutta kaikilla sanoilla on sielu, sisäisyytensä. Annan heidän huutaa, annan heidän räyhätä ja kuiskata minulle ”apua”.

I pierced your eyes,
you don't see me any-
more. In the dark-
ness of blindness,

when you stumble
on everything, when
you fall and fell all
there is, even love,

you will see the light. Keep
on still a moment. Go dee-
per and bruise yourself in
my cold embrace. The war-

nth will escape from
your hands. I kiss
you by walking away
and I am the shadow

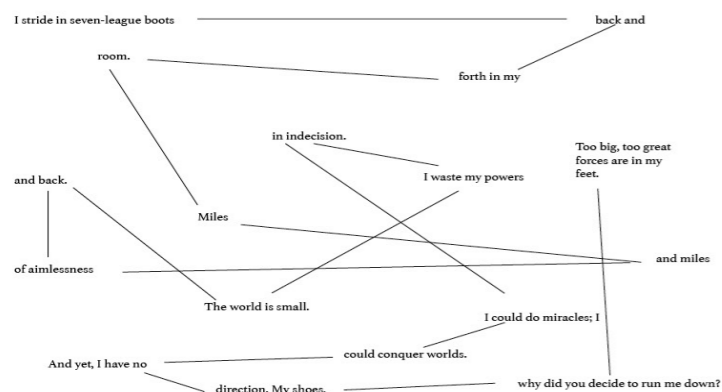
that falls through
you on the other
side. back across the
borders, where I am

the frost bite scrat-
ching your face, a
wind leaving you.
Claw me up from be-

neath the snow. Eat
the crystals from my
lips, unspoken words
that pierce. Swal-

low. Because you
are the warmth that
can survive through
this winter. I will

meet you half way
there with a chan-
delier in my hand.

- Yes?

Tenderness, sneak in, take off the shoes. Touch
with bare feet. The coldest toes, pad in me. Quietly.

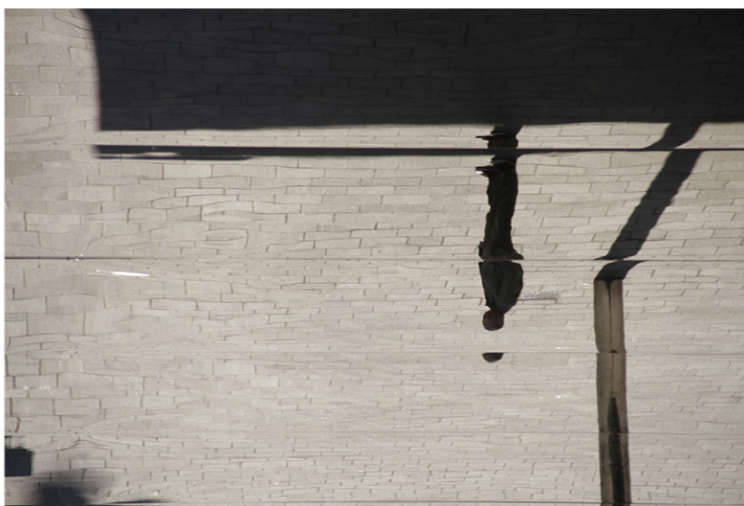
Quietly.

you can hear every rustle. Startling the hear-
tbeats. Boggling the humming blood. Ten-
derness, penetrate to the throat; you climb up
curved stairs. You sweep your rough hair on
my tongue. You take a look through my eyes.

- Hi.

Fear, the troll, step inside. Furry creature that clings
to the lungs, diaphragm, dragging everything up. Ro-
tating tail on the bottom of the abdomen. Rubbing
with its ice fur everywhere. Freeze chip teeth, ground
frost munch, you cut up into my heart and limbs.
Fear, the troll, I would like to touch this person.
Look at him, he is a human being. You are crippled, you
will be re-sculpted. Look at him, he is a human being.
What are you, a troll at his side?
I'd like to light a warm glow in his eyes, gaze, I'd
like to enter the cottage and puff birch barks. Wrap
myself in a warm fire flare. I speak to you, fear. I
would like to tell him everything now, so that he
wouldn't fall into the cold snow. But you're crumb-
ling my thoughts, troll, you have frozen all the logs.
A walk down the same corridor, with him, to
the other direction. Cold. Your ice-pick-nails.

Lottery, which we lost. A beautiful illusion. Suffering. We carry a heavy pain, just because happiness seems so difficult to bear.

Kirjoitetut kirjaimet ovat kuvia, jotka evoluution myötä ovat yksinkertaistuneet ja muuttaneet muotoaan sellaisiksi kuin me ne tunnemme. Esimerkiksi kirjain "A" on muotoutunut lehmän päätä esittävästä kuvasta (Donaldson, 2008, s. 63).

Kirjoitus ja kuva toimivatkin pitkälti samoilla alueilla: molemmilla on kielensä ja konventionsa. Michael R. Leaman kirjoittaa kirjassa *Art, Word and Image* tekstin ja kuvan molempien hyödyntävän mielikuvitusta, sekä aiempia teoksia konventioinaan, kumpikin taidelaji pystyy kertomaan tarinan, kuva kertoo sen ilman sanoja, teksti sanojen avulla. Tarina voi siis olla suullinen (äänellinen), kirjallinen, tai kuvallinen.

Toisaalta kuva eikä teksti kumpikaan rajoitu pelkästään kommunikaatioon. Esimerkiksi sanoja on käytetty symbolisesti suoranaishina taikakaluina alkemiassa, kabbalaisuudessa ja astrologiassa. Leamanin mukaan kirjoituksella ja kuvalla me etsimme mielikuvitustamme ja merkitsemme muistiin ajatuksiamme. Kuva voi muuttua tekstiksi kertomassaan tarinassa tai meidän muodostamassamme kriitikkissä. Samoin teksti voi muotoutua kuvaksi mielissämme.

Mielestäni sanan ja kuvan samankaltainen visuaalinen ilmaisukenttä voi alistaa toisen taiteenlajin illustratiiviseksi (esimerkiksi figuratiivinen runous, jossa sanoilla piirretään se kuva, josta teksti puhuu, ja näin ollen kuva toistaa tekstiä, sanoja on käytetty kuvallisena elementtinä) tai suoranaisesti kieltää toisen

taiteenlajin olemassaolon (vrt. ikonofobia). Toisaalta eri taiteenlajien samankaltainen kieli mahdollistaa taiteenlajien yhdistämisen. Esimerkkinä voimme tarkastella kuvan- ja tekstinlukua: Sekä kuvaa että tekstiä voi lukea ja tulkita. Kuvassa silmämme vaeltavat vain erilailla kuin tekstin lineaarisuudessa, tosin kuvassakin on konventioita (esim. perspektiivi ja kuvan matemaattisuus) jotka vaikuttavat huomaamattamme siihen järjestykseen, jossa luemme ja tulkitsemme kuvaa, ja näin meitä ohjataan päättäväisesti läpi kuvan tarinan.

Tekstin lineaarinen ja yhtäjaksoinen lukukonventio on kuitenkin rikottavissa. Sanan kuvallisuudella voidaan luoda rytmillisyyttä ja ohjata esimerkiksi taukoja, jotka lukiessamme koemme. Konkreettisuudessa onkin tärkeää, miten sanat

Sana ja KUVA

asetellaan sivulle sekä miltä sanat näyttävät - muistuttavatko ne visuaalisesti jotain toista sanaa vai ovatko sanoista syntyneet kuvat ristiriitaisia keskenään tai ristiriidassa oman merkityksensä kanssa. Sanojen visuaalinen puoli on yhtä tärkeää kuin sanan konnotaatio ja sanan esittävyys.

Tekstin kuvalliset elementit (jotka ovat esim. hieroglyfeissä ja foneettisissa aakkoissa selvästi näkyvissä) mahdollistavat tekstin käyttämään kaikkia kuvan keinoja: asettelua, värejä, kokovaihte-

luita, rivien liikettä. Toisaalta erilaisten kuvien linkittäminen toisiinsa muodostaa mielikuvissamme tarinaa ("tekstiä"). Kenties kuvataide on aina tekstillistä, kertoessaan omaa tarinaansa ja luodessaan omia mielikuvia sekä viitattaessaan olemassa oleviin teksteihin.

Mielenkiintoista on, miten kuva ja sana on jaoteltu aivoissamme eri lohkoihin, joiden on kuitenkin mahdollista toimia vuorovaikutuksessa - tämä tuntuu suoranaishelta kehotukselta toimia kokonaisvaltaisesti ihmisenä ja yhdistellä kuvaa ja tekstiä luovasti. *Art, Word and Image* -kirjassa oikean aivopuoliskon tehtäviksi luetellaan visuaaliseen reagoiminen ja kuvallisuuden arvosteleminen, kokonaisuusien hahmottaminen ja yhteenve-tojen tekeminen sekä luovuus, kun taas vasen loogisempänä puolena huolehtii yksityiskohdista ja kielellisestä informaatiosta, kuten sanoista, puheesta ja kirjoittamisesta sekä tieteestä ja matematiikasta.

John Dixon Hunt listaa kirjassa *Art, Word and Image* erilaisia tapoja yhdistää teksti ja visuaalinen taide. Sana voi olla näkyvästi esillä taideteoksessa tai vaikuttaa epäsuorasti kuvassa esim. symboliikan kautta. Teksti voi täydentää kuvaa tai teksti voi toimia yhteistyössä kuvan kanssa, tällöin kuva ja teksti ovat riippuvaisia toisistaan, eikä kumpaakaan voi poistaa menettämättä tärkeää palaa kokonaisuudesta. Esimerkkejä ovat erilaiset mainokset, vitsit, joissa huumori syntyy kuvan ja tekstin yhdistyessä.

Collectors of sand

falling

through the body,

reaching the shore and

disappearing

away

Collectors of emotions

memories in the pockets,

stones in the shoes.

To collect from nothing and to get everything, is easy for them who go in pairs, alone, with their own shadows.

SANA ja musiikki

Musiikki on visuaalista ja fyysistä, sillä se ei voi syntyä ilman jotain konkreettista ja näkyvää, kuten ilman esimerkiksi soittajaa, soitinta tai musiikinteko-ohjelmaa. Sitä ei myöskään voi aistia ilman ihmisen fyysisyyttä. Musiikki voidaan muuntaa visuaaliseksi, esimerkiksi nuottien avulla tai tanssissa, jossa rytmi ja melodia sulautuvat täydellisesti ruumiiseemme. Tanssi on oiva ilmentymä siitä, miten aistimme eivät toimi pelkästään erillisinä, toisistaan riippumattomina yksikköinä, vaan aistimme vaikuttavat toisiinsa. Lapsista näkee, miten kokonaisvaltaisesti he kokevat musiikin, joka tuntuu heidän liikehtivissä vartaloissaan, lumoa keskittyneistä katseista tai jopa herättää makuaistimuksia - "nam".

Vielä aikuisinakin assosioimme musiikkia sanallisuuteen ja kuvallisuuteen: puhumme korkeista ja matalista äänistä, ja ruumiimme voi jopa kirjaimellisesti hakea näitä eri korkeuksia

laulaessamme. Puhumme myös sinisistä sävelistä tai kirkkaista melodioista, terävistä tai pehmeistä äänistä. Suurin osa ihmisistä sanoisi sitä paitsi "om"-äänteen viittaavan pyöreään muotoon ja "ksi":n terävään. Vartalomme tuntee myös kirskunnan ja viiltävät äänteet suoraan itsessään.

Tekstiä lukiessamme taas fonttikoot voivat saada meidät assosioimaan jonkin sanan olevan kovaääninen tai hiljainen vain sanan koon mukaan. Välimerkit ja kirjainten tiheys antavat taas viitettä siitä nopeudesta, jolla sanat tulisi lukea tai välimerkit kertovat tauoista ja niiden pituuksista.

Synestesian omaavat ihmiset voivat nähdä musiikin (color-auditory) tai kirjaimet (color-graphemic) väreinä tai jopa haistaa ne – he liittävät luontaisesti eri taiteenlajeja toisiinsa, sillä yhden aistialueen aktivoituminen aktivoi automaattisesti myös toisen aistialueen.

Loppusanat

Sana ja kuva voivat vieraantuttaa meidät todellisesta maailmasta, jos me uppoudumme niihin täysin, emmekä kohtaa todellisuutta eli sanojen ja kuvien viittaamia asioita. Sanojen ja kuvien tulisi olla kokemustamme avartavia työkaluja, jotka opastaisivat meitä tietoiseen, ja kokonaisvaltaiseen kokemukseen todellisessa maailmassa - ne eivät siis saa olla todellisuuttamme korvaavia maailmoja. Tässä suhteessa kirjat, elokuvat ja tietokonepelit sekä taide itsessään voivat muuttua vaarallisiksi. Ihmiset ovat luomassa yhä autenttisempia jäljennöksiä todellisuudesta, johon meidän on yhä helpompi hävitä ja unohtaa todellisuus. Luulemme näitä ihmisen luomia koneistoja totuudeksi. Zeniläisyydessä korostetaan juuri sitä todellista tietoutta, joka ei ole käsitteissä eikä symboleissa.

Eli jos asiat ovat sanoja, niitä ei ole, kunnes luemme ne ja kutsumme todellisessa maailmassa kokemat asiat kuvittamaan näitä sanoja. Jos emme koe todellisuutta, kuinka pystyisimme antamaan sanallekaan sielua, ruumiillista olemusta, jonka voi haistaa ja maistaa? Sana on mennyttä, sanottua, koettua. Niin myös kuva mielessämme jo nähtyä. Mutta me tunnemme lukiessamme, me teemme sanoista totta liittämällä niihin todellisuutemme, konkreettisoimalla ne, antamalla niille sisäisyytemme ja tunteemme. Sanoista tulee todellisuuttamme, ja todellisuutemme on sanojen syntymä, henki, joka laskeutuu ruumiiseen, sielu, joka antaa ulkoiselle tarkoituksen. Sanat kutsuvat meitä kokemaan kerran jo kokemamme uudella tavalla, syventymään tunteeseen ja havaitsemaan ympäristöämme eri näkökulmasta. Sanat ohjaavat meitä keskittymään.

Taide voi olla pinnallista, joltain joka raapaisee korkeintaan älyämme, mutta joka

ei herätä meissä tunteita, eikä imeydy sisäisyyteemme. Taide voi myös manipuloida meitä ja näin ollen rajoittaa aistejamme ja älyämme. Parhaimmillaan taide kuitenkin pyrkii herättelemään, kannustamaan ajattelemaan uudella tavalla, kertomaan, että voimme tuntea ja elää.

Minulle taide on keino hahmottaa omaa filosofiaani ja maailmaa kokonaisuutena. Taide mahdollistaa monitahoisen oppimisen ja syvällisen ymmärtämisen, se antaa tilaa aavistuksille ja kokeilemiselle.

Autismisäätiö. *Synesthesia*. [Online]
<http://www.autismisaatio.fi/fi/materiaalit-3/tietoa-autismikirjosta/synesthesia/> [hämtat:
7.4.2016].

Dewey, J., 2010. *Taide kokemuksena*. Tampere: niin & näin.

Donaldson, T., 2008. *Shapes for sounds*. New York: Mark Batty Publisher.

Harrison, C., 2001. *Essays on Art & Language*. London: MIT Press.

Hunt, J. D. & Lomas, D. & Corris, M., 2010. *Art, Word and Image*. London: Reaktion Books.

Ruotsalainen, S. *Vieraantunut ja luovutettu työ marxilaisen näkemyksen mukaan*. [Online]
<http://marxismi.blogspot.co.uk/2009/10/vieraantunut-ja-luovutettu-tyo.html> [hämtat:
7.4.2016].

Spiegelman, A., 2003. *Maus*. Great Britain: Penguin Books.

Suzuki, D., 1971. *Sengai The Zen Master*. London: Faber and Faber.

Victor, B., 2014. *The Humane Representation of Thought*. [Online] (Documentation of the
speech in SPLASH conference)
<https://vimeo.com/115154289> [hämtat: 13.1.2016].

Lähdeluettelo

I tried to catch the wind
leaves, dust.
I tried to capture the air,
oxygen, breath.
But everything disappeared.
I had poured away
the last breath.
I danced in the wind
b e g a r
palms open.
I tried to bite